

Õiguskantsler

Kristina Kallas
minister
Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie nr
Meie 06.01.2025 nr 7-4/241243/2500079

Hooldustöötaja kutsetunnistuse kehtivus

Lugupeetud minister Kristina Kallas

Täna ministeeriumi hooldustöötaja kutsetunnistuste kehtivuse kohta antud selgituste eest.

Õiguskantsleri poole pöördunud inimene lõpetas [] aastal [] hooldustöötaja eriala ja omandas hooldustöötaja kutse (4. tase). Kutsetunnistus, mille avaldaja kooli lõpetamisel sai, kehtis viis aastat. Alates 2017. aastast väljastab [] kõigile 4. kutsetaseme hooldustöötaja eriala lõpetanutele tähtajatu kutsetunnistuse. Avaldaja hinnangul koheldakse inimesi kutse andmisel ebaõiglaselt ning ta palus õiguskantsleri seisukohta, kas selline olukord on lubatud. Kuna avaldaja tööandja maksab suuremat palka (kehtiva) kutsetunnistuse omanikele, siis on erinev kohtlemine avaldaja jaoks eriti tuntav. Kutsetunnistuse uuendamine võtab aga aega ja on ka kulukas.

Ministeeriumile saadetud kirjas avaldasin kahtlust, et sellises olukorras võib olla rikutud kutseeaduse § 15 lõikes 4 sätestatud diskrimineerimise keeldu, sest avaldajale pole antud võimalust saada hooldustöötaja 4. kutsetaset tõendavat tähtajatut kutsetunnistust, nii nagu selle on hiljem saanud [] hooldustöötaja õppekava lõpetanud.

Palusin ministeeriumil selgitada, kas avaldajale tuleb tagada hooldustöötaja 4. kutsetaseme tähtajatut kutsetunnistus, ning kui see on nii, siis millal ja kuidas ta selle saab. Samuti palusin selgitada, et kui avaldaja erinev kohtlemine on põhjendatud, siis miks see nii on.

Vastuses õiguskantslerile leidis ministeerium, et riik ei ole avaldajat põhjendamatult erinevalt kohelnud võrreldes nende inimestega, kellele [] on väljastanud tähtajatut hooldustöötaja kutsetunnistuse. Ministeeriumi hinnangul kohtleb avaldajat erinevalt tööandja.

Ministeerium leiab, et õppekava, mille avaldaja läbis, polnud kooskõlas tol ajal kehtinud kutsestandardiga. Ministeerium selgitas, et sel ajal, kui avaldaja kooli lõpetas, oli kutsestandardis ja kooli õppekavas olulisi erinevusi võrreldes selle kutsestandardi ja õppekavaga, mis kehtis aastal 2017 (siis hakkas kool ise kutseid väljastama). Ühtegi erinevust ministeerium siiski ei nimetanud. Samuti ei põhjendatud, miks see erinevus on niivõrd oluline, et see välistab avaldaja kohtlemise sarnaselt nende kooli lõpetajatega, kellele on väljastatud tähtajatut kutsetunnistus. Ministeerium hinnangul õigustab avaldaja erinevat kohtlemist ka see, et talle on kutse väljastanud Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon, mitte aga [].

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Õiguskantsleri seisukoht

See, kes erialase tasemeõppe lõpetamise järel kutsetunnistuse välja annab, on formaalne küsimus. Kuigi kutse andis Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon, oli tegemist siiski erialase tasemeõppe läbimise järel omistatud kutsega. Sisuline vahe võib olla kooli lõpetamise järel antaval kutsetunnistusel ja ilma vastava tasemehariduseta saadud kutsel (nn töömaailma kutsel¹). Seega on ministeerium lähtunud olukorra hindamisel formaalsest, mitte sisulisest asjaolust.

Avaldaja tegi kooli lõpus edukalt kutseeksami. Järelikult vastasid tema teadmised ja oskused tol ajal kehtinud kutsestandardile, hoolimata sellest et [] toona ise kutseid ei andnud ja õppekava erines kutsestandardist.

Ministeeriumi väitel oli tol ajal kutsestandardis ja kooli õppekavas olulisi erinevusi võrreldes selle standardi ja õppekavaga, mis kehtis aastal 2017, kui kool hakkas ise kutsetunnistusi väljastama. Ministeerium ei toonud siiski esile ühtki erinevust ega põhjendanud ka nende erinevuste olulisust. Seega jääb küsimus, milles need erinevused seisnesid ning kui tähtsaks sai neid pidada, et avaldajale tähtjalise kutsetunnistuse andmine oleks õigustatud.

Kuigi seaduse järgi pole hooldustöötaja kutse omamine kohustuslik, maksab avaldaja tööandja kutsega töötajatele kõrgemat palka. Ei saa nõustuda ministeeriumi seisukohaga, et praegusel juhul põhjustavad avaldaja ebavõrdset kohtlemist tööandja palgakorralduse reeglid.

Kutsekoja [kodulehel](#) on põhjalikult selgitatud, mis on kutsega töötaja eelised kutseta töötajaga võrreldes. Üldistatult annab see nii tööandjale kui kliendile kindluse, et töötaja oskuste vastavust kutsestandardile on kontrollitud ning tööandja/kliendi risk on selle võrra väiksem. Arusaadavalt soovib tööandja sellise töötaja hoidmiseks ja tunnustamiseks maksta talle kõrgemat palka. Ühtlasi motiveeritakse sel viisil ilma kutseta töötajaid ennast täiendama.

Seega mõjutab ka vabatahtliku kutse olemasolu avaldajat realselt, see väljendub väiksemas palgas. Kui vabatahtlikul kutsel poleks üldse mingit eesmärki ega mõju, tuleb küsida, miks riik sellist süsteemi rahastab ja kutsetunnistusi väljastab. Niisiis ei ole praegusel juhul tegemist põhjendamatu erineva kohtlemisega, mille on põhjustanud tööandja. Avaldaja põhjendamatu erineva kohtlemise on põhjustanud riik.

Eelnevat arvestades leian, et endiselt püsib õiguskantsleri 12.08.2024 kirjas esitatud kahtlus, et pole sisulist põhjust, miks avaldaja ei peaks saama tähtajatut kutsetunnistust, nagu selle on saanud alates 2017. aastast kooli lõpetajad.

On selge, et avaldajale tähtajatut kutsetunnistuse andmiseks tuleks esmalt muuta seadust. Avaldajaga sarnases olukorras võib olla teisigi inimesi (sh mõne muu eriala kutsetunnistuse saanud inimene) ning seetõttu tuleks kehtestada reeglid, mis võimaldaks selliste inimeste olukorda sisuliselt hinnata ja anda neile tähtajatut kutsetunnistuse. Näiteks võiks olla lahenduseks see, kui vastav komisjon (erapooletuse tagamiseks ilma tähtjalise kutse andja osaluseta) hindaks konkreetse inimese juhtumi asjaolusid (sh õppekavade ja kutsestandardi vastavust) ja teeks otsuse.

Õiguskantslerile teadaolevalt on avaldaja asunud tähtajatut kutsetunnistuse saamiseks uuesti [] õppima. Ilmselt on see tema jaoks kiireim viis oma eesmärgi saavutamiseks (paljud ained saab lugeda VÕTA kaudu arvestatuks).

¹ Nii-öelda töömaailma kutse, vt hooldustöötaja kutsete andmise korda Kutseregistri [kodulehel](#).

Uue seaduse jõustumiseni läheb veel hulk aega. Seetõttu soovitan Teil kaaluda võimalust kehtestada reeglid, mille alusel saaks sisuliselt hinnata, kuidas anda tähtajatu kutsetunnistus nendele inimestele, kes on lõpetanud erialase tasemeõppe, kuid kellele kool ei andnud pärast kutseeksami sooritamist tähtajatut kutsetunnistust, erinevalt sama eriala lõpetanutest, kes on koolilt saanud tähtajatu kutsetunnistuse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: avaldaja

Teadmiseks: Riigikogu kultuurikomisjon

Aigi Kivioja 693 8428
Aigi.Kivioja@oiguskantsler.ee